

Косиця Ольга Олексіївна,

ад'юнкта кафедри управління, адміністративного права і процесу та адміністративної діяльності Національного університету державної податкової служби України

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ ОПОДАТКУВАННЯ У РОСІЙСЬКІЙ ФЕДЕРАЦІЇ

Анотація. У статті здійснено аналіз нормативно-правових положень сучасного законодавства Російської Федерації у питаннях інформаційного забезпечення адміністративної діяльності податкових органів, визначаються нові підходи інформаційного забезпечення в сфері оподаткування та можливості їх використання в органах ДПС України.

Ключові слова: адміністративна діяльність, інформаційне забезпечення, сфера оподаткування, Російська Федерація.

Аннотация. В статье осуществляется анализ нормативно-правовых положений современного законодательства Российской Федерации в вопросах информационного обеспечения административной деятельности налоговых органов, определяются новые подходы информационного обеспечения в сфере налогообложения и возможности их использования в органах ГНС Украины.

Ключевые слова: административная деятельность, информационное обеспечение, сфера налогообложения, Российская Федерация.

Summary. The article analyzes the main positions of modern legislation of the Russian Federation on the issue of information security administration of the tax authorities, it also identifies new approaches to ensure the information in the tax area and their possible use in the State Tax Service of Ukraine.

Keywords: administrative activities, information provision, scope of tax collection, Russian Federation.

Постановка проблеми. Вивчення зарубіжного досвіду інформаційного забезпечення адміністративної діяльності у сфері оподаткування є вкрай важливим для виявлення шляхів вдосконалення та їх регулювання в умовах формування податково-бюджетної політики держави.

Значний інтерес для вдосконалення правового регулювання інформаційного забезпечення адміністративної діяльності у сфері оподаткування складає досвід як розвинутих країн, так і країн, які в останні роки зробили суттєві кроки від перехідної до ринкової економіки, та на теперішній час проходять такий же шлях становлення як і Україна. Вивчення даного досвіду є доцільним та актуальним, враховуючи те, що повноваження, пов'язані з отриманням та використанням інформації, які виконують податкові органи в усіх країнах схожі за змістом.

Актуальність та важливість теми дослідження зумовлена тим, що основною проблемою є невідповідність здійснюваної модернізації ДПС України стану чинного законодавства, що регулює цю діяльність. Тому, на нашу думку, вивчення та аналіз досвіду такої держави, як Російська Федерація (далі – РФ), у питанні регулювання суспільних відносин щодо інформаційного забезпечення адміністративної діяльності у сфері оподаткування буде вельми важливим та корисним для модернізації Державної податкової служби України з урахуванням її національних інтересів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Предметом уваги російських правознавців у свій час ставали або питання інформаційного забезпечення державного управління в цілому (А.Б. Агапов, І.Л. Бачило, А.Б. Венгеров, І.А. Кубасова, О.В. Мелкадзе, В.Н. Мірошніченко, А.Г. Михайлов, М.А. Нагорна, Ю.Г. Просвірнін та інш.), або окремі аспекти використання інформації в діяльності податкових органів (Д.Г. Бурцев, М.В. Верстова, А.Ю. Ільїн, Д.Г. Коровяковський, І.І. Кучеров, А.В. Лисенко, А.В. Торшин). Окрім того, серед останніх наукових досліджень, що присвячені інформаційному забезпеченню адміністративної діяльності у сфері

оподаткування слід відзначити такі: дисертаційне дослідження Аліпченкова А.Ю., що присвячено правовому регулюванню інформаційного обміну учасників податкових правовідносин (Москва, 2008) [1], Гребеннікова Ю.В. – правовому регулюванню інформаційних ресурсів податкових органів Російської Федерації (Саратов, 2009) [2], Маслова К.В. – правовому регулюванню інформаційного забезпечення податкового адміністрування (Омськ, 2011) [3].

Також, необхідно відзначити, що ряд сучасних досліджень вітчизняних науковців таких як: Р.В.Алієва, Д.В.Голобородько, С.М.Гусарова, В.О.Заросило, Б.М.Марченко, В.Б.Марченко, Т.О.Мацелик, Д.В.Приймаченко, Л.В.Серватюк, присвячені адміністративній діяльності різних органів державної влади, окремо торкаються сфери інформаційного забезпечення.

Проблема інформаційного забезпечення органів ДПС України висвітлюється в працях вчених та практиків, таких, як М.Я.Азаров, І.В.Арістова, О.О.Бандурка, В.Т.Білоус, А.В.Головач, А.В.Дегтяр, А.М.Новицький, М.В.Коваль, О.М.Розум, Д.Я.Семир'янов, О.В.Солдатенко, Т.О. Проценко, В.О. Шамрай та інші.

Постановка завдання. Основною метою статті є аналіз нормативно-правового регулювання інформаційного забезпечення адміністративної діяльності у сфері оподаткування у Російській Федерації.

Основний матеріал. Зміст інформаційного забезпечення адміністративної діяльності у сфері оподаткування – це дії (операції), які виконуються із інформацією задля здійснення державного управління у сфері оподаткування. У свою чергу, до операцій з інформацією найбільш часто відносять створення (виробництво), зберігання, поширення, використання [4, с. 13], а також обробку, пошук та накопичення [5, с. 8].

Інформаційне забезпечення адміністративної діяльності у сфері оподаткування, як об'єкт правового регулювання, представляє собою діяльність податкових органів, інших органів публічної влади та приватних

суб'єктів (платників податків) щодо поширення, створення та захисту з метою поширення інформації, необхідної та достатньої для здійснення державної управлінської діяльності в сфері оподаткування в усіх її формах, з метою ефективного виконання покладених завдань по справляння податків, як податковими органами так і іншими суб'єктами [3, с. 42].

Суб'єктами інформаційного забезпечення адміністративної діяльності у сфері оподаткування є: податкові органи, а саме Федеральна податкова служба РФ як основний суб'єкт адміністративної діяльності у сфері справляння податків; інші органи публічної влади (органи державної влади, органи місцевого самоврядування, державні органи зарубіжних країн); платники податків та треті особи, які володіють інформацією про платників податків.

Правові норми, що визначають засади інформаційного забезпечення адміністративної діяльності у сфері оподаткування містяться як у главах Податкового кодексу Російської Федерації, прийнятого 16.07.1998 року №146-ФЗ (Частина I) із змінами та доповненнями, та 05.08.2000 року №117-ФЗ (Частина II) із змінами та доповненнями, так і в інших нормативно-правових актах, а також в нормативних договорах.

Податкові органи мають право отримувати інформацію від інших підрозділів податкової адміністрації (наприклад, при знятті з податкового обліку фізичної особи – п.4 ст.84 ПК РФ, при знаходженні особи, у якої необхідно отримати інформацію, на обліку в іншому податковому органі – п.п. 3,4 ст.93-1 ПК РФ).

Обіг суттєвої податкової інформації відбувається також в рамках відносин податкових органів та суб'єктів, які не входять в систему органів державної влади, зокрема – банками (наприклад, у випадках, встановлених п.3-1 ст.60 ПК РФ), приватними нотаріусами (на підставі п.6 ст.85 ПК РФ), адвокатськими палатами (п.2 ст.85 ПК РФ), особами, які володіють інформацією про платників податків та вчинених ними операціями (на основі

ст..93 ПК РФ), безпосередньо платниками податків (відповідно до п.3 ст.88, ст..93 ПК РФ) [6].

Норми, які закріплюють право податкових органів отримувати необхідні дані містяться також в Законі РФ від 21.03.1991 року №943-1 «Про податкові органи Російської Федерації» (ст. 7) [7].

Загальні положення операцій з інформацією, в тому числі і тих, що здійснюються в органах державної влади закріплені Федеральним Законом від 27.07.2006 року №149-ФЗ «Про інформацію, інформаційні технології та захист інформації».

Особливі умови доступу податкової адміністрації до ряду даних визначені Законом РФ від 21.07.1993 року №5485-1 «Про державну таємницю», Законом РФ від 29.07.2004 року №98-ФЗ «Про комерційну таємницю», Законом РФ від 27.07.2006 року №152-ФЗ «Про персональні дані».

Надання інформації податковою адміністрацією громадянам та організаціям передбачено Федеральним законом від 09.02.2009 року №8-ФЗ «Про забезпечення доступу до інформації про діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування».

Аналіз наукових публікацій та чинної нормативно-правової бази дозволяє виділити наступні загальні принципи інформаційного забезпечення у сфері оподаткування: законності, доступності інформації, скорочення кількості транзакцій, забезпечення зберігання та достовірності інформації, повноти та своєчасності надання інформації, необхідності та достатності інформації для виконання функцій управління, зручності інформації для виконання, дотримання режиму таємності, дотримання вимог податкової та комерційної таємниці.

В Російській Федерації, так само як і в розвинутих зарубіжних країнах, велика увага приділяється регулюванню електронного обміну даних між органами влади та платниками податків, включаючи органи, що здійснюють адміністративну діяльність у сфері оподаткування. Електронний

документообіг у даній сфері дозволяє підвищувати ефективність бізнес-процесів, одночасно знизивши витрати та економлячи час платників податків. В РФ перехід на електронний документообіг також є пріоритетом державної політики, як і в Україні, проте актуальності набувають такі неврегульовані законодавчо питання, як: використання електронних документів як доказів у суді; забезпечення юридичної значущості електронних документів в архівах; переведення документів кадрового обліку в електронний вигляд.

Щодо використання інформаційних технологій в інформаційному забезпеченні, маємо зазначити, що РФ вже впроваджено ряд нових електронних сервісів. Тому в умовах формування інформаційного суспільства в Україні, надамо характеристику саме системам, аналогів яких, на теперішній час, ще, на жаль, немає в Державній податковій службі України, та які, можливо, з нашої точки зору, доцільно було б створити та використовувати.

Так, федеральна інформаційна адресна система (далі - ФІАС) містить достовірну, одноманітну та структуровану адресну інформацію по території Російської Федерації, доступну для використання органами державної влади, органами місцевого самоврядування, фізичними та юридичними особами. Система розроблена відповідно до Розпорядження Уряду РФ від 10.06.2011 року №1011-р. Дані з ФІАС надаються на основі адміністративно-територіального поділу суб'єктів РФ та основі муніципального поділу. Адресна інформація, яка міститься в ФІАС, являється відкритою та надається на безоплатній основі [8].

Сервіс «Дізнайся про свою заборгованість» надає виконавцям можливість здійснювати пошук інформації про заборгованість по податку на власність, податку на транспортні засоби, податку на землю, податку на доходи фізичних осіб та роздрукувати платіжний документ (повідомлення) по формі №ПД (податок). Варто зазначити, що дані, отримані з даного сервісу, не являють собою податкову таємницю [9].

В РФ, як і в Україні вже відкритий та функціонує сервіс «Особистий кабінет платника податків для фізичних осіб», який дозволяє платнику податків отримувати необхідну інформацію про заборгованість по податкам перед бюджетом, про суми нарахованих та сплачених податкових платежів, про об'єкти рухомого та нерухомого майна, контролювати стан розрахунків з бюджетом, самостійно формувати та роздруковувати податкові повідомлення та квитанції на сплату податкових платежів, отримувати податкові повідомлення, оплачувати податкову заборгованість, звертатися до податкових органів без особистої присутності в податковій інспекції. Даний сервіс надає можливість отримувати дані з Єдиного державного реєстру юридичних осіб (ЄДРЮО) та Єдиного державного реєстру приватних підприємців (ЄДРПП) в електронному вигляді через мережу Інтернет.

У теперішній час в умовах глобалізації економіки нової якості набуває міжнародний обмін податковою інформацією, який потребує постійного підвищення ефективності інформації шляхом розширення правових кордонів та розвитку технологій та механізмів взаємного співробітництва між податковими органами різних держав.

У сфері вдосконалення міжнародної системи оподаткування Організація Економічного Співробітництва і Розвитку (далі – ОЄСР) – міжнародна організація, до якої входить 34 розвинуті країни, – яка досліджує негативні наслідки податкової конкуренції між окремими країнами (зокрема, практика створення офшорних та інших спеціальних зон), займається удосконаленням Модельної конвенції з оподаткування доходів та капіталу, що є основою для укладання двосторонніх угод про уникнення подвійного оподаткування, та веде боротьбу з легалізацією коштів, отриманих злочинним шляхом [10].

Україна, як і Російська Федерація, поставила собі за мету отримання статусу повноправного члена ОЄСР, адже активізація співробітництва з ОЄСР є тим реальним кроком, що наближує нас до кращих міжнародних стандартів та практиків.

Висновки. Таким чином, правове регулювання інформаційного забезпечення адміністративної діяльності у сфері оподаткування у Російській Федерації, на теперішній час, набуває особливого значення для України з урахуванням її національних інтересів, крім того РФ входить до числа країн, які ОЄСР визнані такими, що в достатній мірі впровадили податкові стандарти, що відповідають міжнародному рівню.

Список використаних джерел:

1. Алипченков А.Ю. Правовое регулирование информационного обмена участников налоговых правоотношений: дисс. ... канд. юрид. наук: 12.00.14/ Алипченков Александр Юрьевич. – М., 2008. - 181 с.
2. Гребенников Ю.В. Правовое регулирование информационных ресурсов налоговых органов Российской Федерации: дисс. ... канд. юрид. наук: 12.00.14/ Гребенников Юрий Вячеславович. – Саратов., 2009. - 192 с.
3. Маслов К.В. Правовое регулирование информационного обеспечения налогового администрирования: дисс. ... канд. юрид. наук: 12.00.14 / Маслов Кирилл Владиславович. – Омск., 2011. - 267 с.
4. Лысенко А.В. Особенности правового регулирования в информационной сфере: теоретический анализ: дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Лысенко Алексей Владимирович. - М., 2004. - 213 с.
5. Михайлов А.Г. Конституционно-правовое регулирование информационной сферы: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02 / А.Г. Михайлов. – СПб. – 2001. – 24 с.
6. Налоговый кодекс Российской Федерации: по состоянию на 15.06.2012 г. / (ч. I) принята 31.07.1998 г. №146-ФЗ, (ч. II) принята 05.08.2000 г. №117-ФЗ [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://duma.consultant.ru/page.aspx?1127935>
7. О налоговых органах: Закон Российской Федерация от 21.03.1991 №943-1 // Ведомости Съезда народных депутатов РСФСР и Верховного Совета РСФСР. – 1991. - №15. – ст. 492.

8. Официальный сайт Федеральной налоговой службы РФ [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.nalog.ru/el_usl/fias/
9. Интернет-сервис «Узнай свою задолженность» [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://service.nalog.ru/debt/>
10. Сайт Организации Экономического Сотрудничества и Развития [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://oecdru.org/newsletter.html>

Косиця О.О. Правове регулювання інформаційного забезпечення адміністративної діяльності у сфері оподаткування у Російській Федерації / О.О. Косиця // Бюлетень Міністерства юстиції. - Київ, 2012. – № 10. – С. 105-109.